

TÜRK KLASİKLERİ-TİYATRO

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

Zavallı Çocuk

NAMIK KEMAL

T.C. ANADOLU ÜNİVERSİTESİ YAYINI NO: 3846
AÇIKÖĞRETİM FAKÜLTESİ YAYINI NO: 2653

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

Doç.Dr. Gökhan Tunç

EDİTÖR

Prof.Dr. Emine Kolaç

OSMANLI HARFLERİNDEN
LATİN HARFLERİNE
ÇEVİRİ VE SÖZLÜK

Öğr.Gör.Dr. Ezgi Aslan

Öğr.Gör. Gönül Yüksel

GÖRSEL TASARIM KOORDİNATÖRÜ

Doç.Dr. Halit Turgay Ünal

GRAFİK TASARIM

Öğr.Gör. Dilek Erdoğan Aydın

İLLUSTRASYON VE KAPAK TASARIMI

Öğr.Gör. Cemalettin Yıldız

DİZGİ VE GRAFİK UYGULAMA

M. Emin Yüksel

Arzu Ercanlar

Burcu Vurucu

Merve Kutlu

Türk Klasikleri - Tiyatro

CIP-Anadolu Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Merkezi
1. Baskı

Namık Kemal, 1840-1888
Zavallı Çocuk

İ. E. a. II. Tunç, Gökhan II. Kolaç, Emine III. Dizi: Anadolu Üniversitesi. Açıköğretim Fakültesi
Yayınları; no. 2653

PL254. N4 Z35 2019
ISBN: 978-975-06-3283-9

2019-1

Bu kitap, Anadolu Üniversitesi Basımında 4.900 adet basılmıştır.
Eskişehir, Ocak 2019

ÜÇ FASILDAN İBARET
TİYATRO OYUNU

İlk defa olarak Maarif Nezaret-i Celilesi¹ ruhsatıyla tab olunmuştur.

Her hakkı tab ettirenindir.

Beyoğlu'nda Hacı Polo Çarşısında 13 numaralı Şark Matbaası'nda basılmıştır.

İstanbul
1290

Eşhas

Ara Bey _____ On dokuz yaşında ve tıbbiyenin onuncu sınıf talebesinden
bir delikanlı

Şefika Hanım __ On dört yaşında bir kız

Halil Bey _____ Şefika'nın pederi

Tahire Hanım __ Şefika'nın validesi

Şerife Hanım __ Komşu

Tabende _____ Cariye

Hekim _____ 9 _____

Ara Bey birinci fasılda gayet süslü bir kostümle ikinci ve üçüncü fasılda yine
gayet süslü olduğu hâlde mektep elbisesiyle bulunacak.

---

1 maarif nezâret-i celilesi ruhsatıyla: Millî Eğitim Bakanlığının kıymetli izniyle

ZAVALLI ÇOCUK BİRİNCİ MECLİS

Birinci Fasıl

(Ziynetlice² bir oda)

Şefika- (Yalnız)

Bu kuş kadar gönlümden de ne acayip hâller geçiyor! Ben daha ne adam oldum ki zihnimde kendimin bile epeyce anlayamayacağım birtakım hayaller bulunsun.

İki ay evvel bu vakitler nasıl tatlı tatlı uyurdum. İki aydır gözümü açıp da dünyayı karanlık görmediğim gün bilmiyorum. Pekâlâ! Ata burada iken erken uyanayım. Ne kadar erken uyanırsam zararı yok. Ya bir saat ziyade³ yüzünü görürüm. Ya bir saat ziyade uyanmasını beklerim.

Ya o mektepte iken!. Acaba ne göreceğim? Acaba ne bekleyeceğim? Gide gide hiç şüphem kalmıyor muhabbet mutlak budur. Güzel ama ben anneciğimi de seviyorum, niçin her gece gözümü kapadıkça rüyama girmiyor? Babacığımı da seviyorum. Niçin kendi evde olmadıkça hayali gözümün önünde gezinmiyor?

Geçende mektebe gitti. Bir ay sonra geleceğini pekâlâ biliyorken her gün yine acaba geliyor mu? diye deli gibi saatte iki kere pencereye koşuyordum! Annem, babam çehremden tavrımdan bir şey anlamasın diye korkumdan yerlere geçiyordum. Hâlîmi kendinden saklamak da yine bir başka bela! Anlasa arımdan⁴ anlamasa kederimden öleceğim. Ah! Bu, mutlak muhabbetten başka bir şey değildir.

Dün Tabende'ye insan nasıl sever diye sordum. Ne cevap verse iyi, "Sen yaşta çocuk sevmeyi ne bilecek" demesin mi? Budala! Ben yaşta çocuk sevmeyi ne bilecek imiş. Senin gibi yanaklarım gerdanıma sarkacak, çenem burnuma yapışacak da ondan sonra sevmeyi öğreneceğim. Öyle mi?

Saat on bire geliyor. Hâlâ uyanmadı. Yine ikinci olmadan gidecek. Yine ben biçare bir ay yolunu bekleyeceğim, duracağım. İki gün olsun doya doya yüzünü görmek bile nasip olmaz ki... Ne kadar da canım ağlamak istiyor! Aman şimdi yine annem gözlerimi kızarmış görür kıyamet koparır. Ah! Geliyor. Onun ayak atışı işte... Ayağının sesini iştirir iştirmez yüreğim de oynamaya başladı.

2 ziynetli: süslü, bezeli/ süslenmiş, bezenmiş

3 ziyâde: fazla

4 âr: utanma duygusu, utanç

İkinci Meclis

Şefika Hanım - Ata Bey

Şefika Hanım - Siz miydiniz? Yüreğim oynadı

Ata Bey – Ben pek yavaş gelmiştim.

Şefika – Zararı yok, zararı yok. Latife⁵ ediyorum.

Ata Bey – Beni korkuttunuz. Hava serin efendiciğim, sabah vakti niçin böyle bir entariyle oturuyorsunuz?” Allah esirgesin. Soğuk alırsanız sonra biz ne yaparız. Ellerinizde hararet⁶ var. Durun hırkanızı getireyim.

Şefika – (Kendi kendine)

Yine her tarafım ateş kesildi. O bile ellerinde hararet var diyor. Bir türlü kendimi zapt edemeyeceğim. (Ata’ya) Aman o kadar telaş etme. Şimdi öteki odadan iştiriler de gerçekten hasta zannederler.

Ata – Allah göstermesin! Neden hasta olacaksınız? Ben ne güne duruyorum? Size gelecek illet isterse bin kat büyüsün de bana gelsin! Hastalık hekimlere yakışır.

Şefika – (hiddetle) Sus! Kendine öyle fena fena şeyler yorma!

Ata – Ne gücendiniz? Ben size dua ediyordum.

Şefika – Bana öyle dua lazım değil.

(Kendi kendine) Ben de deli miyim neyim?

(Kendini toplayarak Ata’ya) Maşallah siz benden ziyade uyuyorsunuz.

Ata – (Mahzun mahzun) Ben bu gece hiç uyumadım.

Şefika – Hiç mi uyumadın? Bu vakte kadar yatağında ne yaptın?

---

5 latife etmek: şaka yapmak

6 harâret: ateş

Ata – Ben... Ben dersime baktım.

Şefika – Hilekar! Nasıl dersine baktın? Odanda kitap yoktu.

Ata – Odamda... Ha gerçek. Kitap yoktu. Kitap lazım değil. Ben okuduğum dersleri yatakta zihnimden geçiririm. Siz... Siz benim odama ne vakit girdiniz?

Şefika – Ben senin gibi hakikatsiz miyim? Hiç yatağına, rahatına bakmadan gözlerime uyku girer mi?

Ata – Ah!....

Şefika – Ne oluyorsun?

Ata – Sevincimden gönlüme bir tuhaf hâl geldi. Hep gözümün önünden renkli renkli nurlar uçuyor. Biçare Ata'yı o kadar düşünüyorsunuz öyle mi?

Şefika – (Kendi kendine)

Zannım yalan çıkmayacak. O da benim hâlimde... Şimdi öğrenirim... Mutlak öğrenirim.

(Ata'ya) – O kadar düşünsem çok mu? Kaç senedir kardeş gibi büyüdük. Birbirimizden bir kere incinmedik ben senin gibi hilekâr değilim. Doğru söylerim. Ben de bu gece uyumadım. Lakin seni düşündüm de onun için uyumadım.

Ata – Beni mi...? Beni mi düşündünüz?

Ya ben her gece ne yapıyorum? Hiç yatakta ders mi ezberlenir? Düşüne düşünene o kadar şeklin zihnimde yerleşti ki bir ay sonra resmini yapsam bir çizgisinde bir kılında eksik bulunmaz.

Şefika – Hıyanet, sen zihninde resimler yapmakla eğleniyorsun öyle mi? Hiç düşünmüyor musun ki bu sene derslerin bitecek zabıt olup çıkacaksın? Ben de on dört yaşını dolduruyorum. Zati şimdiye kadar Şefika çocuktur, diye bizi bir-birimizden ayırmıyorlardı. Birkaç ay sonra da birlikte mi kalacağız?

Ata – (Lakırdısını keserek)

Ah yok... Yok... Hatırıma öyle kara kara hayaller getirme! Allah aşkına sus! Sonra beni kaybedersin.

Şefika – Niçin o kadar telaş ediyorsun? Dünyada kim kimden ayrılmamış.

Ata – (Kendini toplayarak)

Size ayrılık kolay mı geliyor? Düşünseniz a! Kendini bildin bileli bir yerde büyüyoruz.

Şefika – Kendimizi bildik bileli annemle de beraber değil misin? İşte annemden ayrıldın. Üç yıldır sana görünmüyor. Niçin bir şey olmadın?

Ata – Olmadım... Olmadım çünkü... O başka siz başka sizinle akran gibi idik.

Şefika – Mektepte bu kadar akranın var, hiçbirinden ayrılmadın mı? Gerçek altı ay evvel Ahmet Bey'den ayrıldın. Birbirinizi kardeş gibi severdiniz. Niçin bir şey olmadın?

Ata – Niçin bir şey olmadın? Niçin bir şey olmadın? Öyle şeyler soruyorsunuz ki insan bir türlü cevap bulamıyor. İki senelik derslerimin imtihanını birden geçirdim yine bu kadar sıkılmadım.

Şefika – (Ciddi ve itina ile)

Gerçekten cevap mı bulamıyorsun? Yoksa... Yoksa bulduğun cevabı söylemek mi istemiyorsun?

Ata – Ay efendiciğim! Ne var ki söylemek istemeyeyim?

Şefika – Hiçbir şey yok mu? Doğru söylemiyorsun.... Benim ... Benim başım için doğru mu söylüyorsun?

Ata – Merhametsiz! Bugün canıma mı kasıt var?

Şefika – Gel! Şuraya gel, yanıma... Otur! Benim dünyada senden başka hâlimi söyleyecek kimsem var mı? Şimdiye kadar korkup da annemden, babamdan sakladığım şeyleri hep sana söylemez miyim? Gönlümde bir hâl var onu da atide sana söyleyeceğim. -Zati o hâl senden geliyor, çaresini yine senden isteyeceğim- Lakin ibtida⁷ soracağım şeylere doğru cevap ver!

(İtina ile) Benim başım için doğru cevap ver!

Ata – Allah, Allah!

Şefika – Hatırında mıdır? Bundan iki ay evvel.... Tamam iki ay evvel - o vakitten beri iki keredir mektepten geliyorsun- burada - yine bu odada- bir hikaye kitabı okuyordun. Aklına gelmedi mi? Hani bir paşanın bir kızı varmış. Komşusunun oğlunu severmiş. Sonra kızı başkasına vermişler. Çocuk kendini öldürmüş. Onun üzerine kız da telef⁸ olmuş. Yine mi hatırlayamadın? Hani hikaye oraya geldiği vakit ben “Süphanallah bir kız istediği adama varmamakla telef mi olur?” demiştim.

Ata – Evet

Şefika – Sen kendini o kadar tutmaya çalıştın. Tutamadın, gözünden bir damla yaş peyda⁹ oldu. Yüzünün üzerinde gizlenecek yer arar gibi bu iş öteye beriye doğru yürümeye başladı. İşte, işte yüzünde tıpkı onun gibi bir damla yaş geziyor.

Ata – Off!..

Şefika – Sıkılma! Beni dinle! Ben o günden beri seni bütün bütün başka türlü görüyorum.

(Şiddetle elini tutarak) Ne vakit yüzüne baksam gözlerin sanki benim aksimi gaip edip de ruh teslim edecek kadar mahzun duruyor. Hangi tavrına dikkat etsem bana hâl diliyle, “Senden ayrılırsam ölürüm.” diyor. Beni seviyorsun öyle mi?

7 ibtidâ: ilkin, önce, evvela, başlangıç

8 telef olmak: yok olmak, ölmek, harap olmak

9 peydâ olmak: görünmek, ortaya çıkmak

Ata – Bırak! Allah aşkına beni bırak!

Şefika – Dinle! Daha bitirmedim. O günden beri gözlerine baktıkça hayalimle beraber yüreğimin mahzunluğu aksediyor da onun için bu kadar baygın duruyor sanıyorum. Hâlini düşündükçe “Ata’dan ayrılırsam yaşamam” diye yemin etmekten başka aklıma dilime bir şey gelmiyor. Seni seviyorum.

Ata – Ah, ya Rabbi ne yaptım ki beni bu kadar inayete¹⁰ layık gördün? Zati buna olan muhabbetimle dünyada kendimi herkesten bahtiyar addederim. Şimdi de beni sevdiğini işitiyorum. Kendi ağzından işitiyorum. Seviyorum. Şefikacığım! Seni seviyorum. Hem dünyada ne kadar sevmek mümkün ise o kadar seviyorum.

Şefika – Seviyorsun? Muhabbet sana ne türlü hâller getiriyor? Söyle! Söyle bakayım.

Ata – Ne türlü hâller mi getiriyor? Zamanı zamanına benzemez ki.... Gün olur yanıma gelsen azamın¹¹ her biri ayrı ayrı yanmaya başlar. Sanki vücuduma alevden bir gömlek giydirirler. Yanımdan gitsen canım vücudumdan çekilir. Çekildiğini her zerrem¹² ayrı ayrı hisseder. Her tarafıma hafif bir titremek gelir. Gönlüm yerinden kopacak da arkandan koşacak gibi olur. Bazı günler olur zihnimde, yoluna ölüp de seni başı ucumda ağlar görmekten büyük, dünyada bir devlet bulamam. Sonra ağlayacağını düşünürüm. Sana acıdığımdan kendime de acımaya başlarım.

Dünyada ne kadar güzel şey görsem elbette senin bir yerine benzetirim. Sonra gördüğüm şeyin bir tarafında bir kusur bulurum. O da gözümden düşer, yine yalnız sen kalırsın. Uykuya rüyada seni görmek ümidiyle yatarım. Uykudan hayalini kaybetmek korkusuyla kalkarım. Her hâlim tarif olunmaz ki nasıl söyleyim?

Şefika – Söyle söyle! Tarif edebildiğin kadar söyle.

---

10 inâyet: lütuf, yardım

11 âzâ: uzuvlar, organlar

12 zerre: en küçük parça

Ata – Ne vakit seni görmesem veyahut düşünmesem gönlüme, zihnime bir yokluk, bir karanlık çöker: sanki canım, benliğim kaybolmuş da kendi kendime ecnebi kalmışım gibi olur. Sonra birdenbire hatırıma gelirsin, ölüm döşeginden kalkmış hasta gibi dünyalar benim olur. Sanki vücuduma baştan aşağı bir safa, bir hayat dolar.

Şefika – Ah! Bu kadar vakit çalıştım. Gönlümden geçen hisleri bir yere toplayıp da kendi kendime bile anlatamadım. Nasıl muktedir olup da tarif edebiliyorsun. Lisanın gönlümde mi? Anladım beyim. Şimdi layıkıyla anladım. Ben de seni seviyorum.

Ata – Öyle şeyler söyleme, beni sevincimden öldüreceksin. Zararı yok söyle! Söyle! İnsana dünyada muhabbet sözünü sevdiğinin ağzından iştih de ferahından¹³ ölmekten büyük saadeti mi olur?

Şefika – Ya muhabbet bu ise niçin o kadar şikayet ederler. İnsanın yüreğini yakarmış. Aklını almış. Telefine sebep olurmuş, ben bu lezzet yoluna telef de olsam memnunum beyim! Allah artırsın! Bu kadar kemalin var. Her şeyi biliyorsun. Her şeyi tarif ediyorsun. Bana da öğretsen a! Muhabbet nedir? İnsana bu devlet nereden gelir? Hekimsin böyle şeyleri siz bilmeyince kim bilecek.

Ata – Efendiciğim! Biz vücuda gelen illetleri bilmeye çalışırız. Ruhun bulunduğu lezzetleri nerden anlayalım.

Şefika – Ayy! Muhabbet ruhta mıdır? Demek ahirette de bizimle beraber gidecek.

Ata – Şüphe yok.

Şefika – Ah! İki dünyada beni Ata'dan ayırmayan Rabbim, bilmem sana nasıl şükredeyim. O ne! Beybabam geliyor. Aman yanımdan ayrıl! Şurada bir şey oku! Bizi bir yerde görmesin.

---

13 ferâh: sevinç, rahat, huzur

Üçüncü Meclis

Evvelkiler – Halil Bey

Halil Bey – Çocuklar! Erkenden kalkmışsınız. Burada ne yapıyorsunuz?

Şefika – Kitap okuyoruz bey babacığım.

Halil Bey – Okuduğunuz ne idi? Bakayım.

Ata – Yeni çıkmış bir mecmua efendim...

Halil Bey – Biliyorum a. Neresini okuyordunuz? Ben de dinleyeyim.

Ata – (Kitabın bir tarafını açarak) Amerika'daki vahşiler...

Halil Bey – (Lakırdısını keserek) Bırak evladım! Bizim nemize lazım Amerika'daki vahşiler?

Şunun fihristine bak, içinde bir dinlenecek şey bulabilir misin?

Ata – Yılanların suret-i taayyüşü¹⁴

Halil Bey – Geç! Zift yesinler...

Ata – Esbab-ı servet¹⁵

Halil Bey – O bize göre değil. Okusak da faidesi yok.

Ata – Muhabbet! (Kendi kendine)

Tuhaf tesadüf!

Şefika – (Ata ile bir anda kendi kendine) Süphanallah!

Halil Bey – Muhabbet mi? Oku bakalım. Onun için ne demişler? Çok güzellik götürür.

---

14 sûret-i taayyüş: beslenme biçimi

15 esbâb-ı servet: zenginliğin sebepleri

Ata – (Okuyarak) Alemde bin türlü ihtiyaç bin türlü meşakkat¹⁶ bin türlü bela bin türlü acı bir türlü illet bin türlü ölüm hep insan içindir.

Halil Bey – Amma muhabbet tarifi ha!

Ata – (Okuyarak) Cenabıhakk'ın ise kullarına bu kadar ibtilalara¹⁷ karşı dünyada yalnız bir ihsanı görülür. O da muhabbettir.

Halil Bey – Şimdi bir şeye benzer gibi oldu.

Ata – (Okuyarak) Ömrün meşakkı¹⁸ çekilirse yalnız muhabbet sayesinde çekilir. Hayatın bir lezzeti var ise yalnız muhabbettir. Muhabbet ne büyük lezzettir ki insan cefasında¹⁹ da başka bir lezzet bulur.

Muhabbetle yaşayanlar nasıl yaşasa memnun yaşıyor.

Muhabbet için ölenler nasıl olsa memnun ölüyor, siz şimdi belki muhabbet neden hasıl olur diye düşünürsünüz. Nenize lazım? Gönlünüzde muhabbet yok mu? Peyda etmeye çalışan var mı? Etrafınıza bakın yerleri daima bahar, gökleri daima şafak²⁰ görürsünüz. Her yaprak nazarınızda canlanır. Bir tuti kuşu²¹ kesilir, size tatlı tatlı gönüllerinizin sırrını, sefasını söyler. Her bulut gözünüzün önünde açılır, bir tül gömleğe döner. Size hayal meyal sevdiğinizin sinisini gerdenini gösterir. Bir tenhalıkta, bir vahşette kaldınız mı? Hiç çekinmeyin hemen uykuya yatın ki daima sevdiğinizin şekline temessül²² etmiş bir cisim, latif kalbinizin ağuşuna²³ düşmeye hazırdır. Yolunuzda bir muhatara²⁴ mı gördünüz? Hiç korkmayın. Hemen ileri gidin ki daima sevdiğinizin kalıbına

---

16 meşakkat: zorluk, sıkıntı

17 ibtilâ: bir şeye düşkünlük, mübtelâ olmak.

18 meşakk: eziyetler, sıkıntılar, meşakkatler, mihnetler.

19 cefâ: eziyet, sıkıntı, zulüm

20 şafak: tan zamanı, güneşin doğmaya yakın zamanı

21 tuti kuşu: dudu kuşu, papağan

22 temessül etmek: cisimlenmek, benzeşmek, özümlemek.

23 âğuş: kucak, sığınılacak yer

24 muhatara: korkulu durum, tehlike ve zarar ihtimali olan

dökülmüş bir melek-i müekkel²⁵ etrafınızda muhafızdır. Bir âşık için ölüren mezarının üstündeki çiçekleri ya kanıyla veya gözlerinin yaşıyla sulayacak bir refik-i ruhani²⁶ mevcut olduğunu bilmek dünyadan rahatça gitmek için ne büyük kuvvettir! Âlemde kim vardır ki yar ile bir döküşte bir saatte ölmeye bütün hayatını feda etmesin?

Şefika – Off!

Halil Bey – Ne oldun? Kızım.

Şefika – Ne bileyim? Bey babacığım! Hazin hazin şeyler yüreğime bir çarpıntı getirdi.

Ben de ne münasebetsiz adamım. Geldim çocukların rahatını bozdum. O bir şey değildir hanım kızım! Sen merak etme! Ben gideyim. Biraz bahçede gezeyim şimdi geçer öyle değil mi? Ata! Yürek çarpıntısı bir hastalık değildir?

Ata – Hayır efendim...

Halil Bey – Bak, Ata da benim gibi söylüyor kızım! Merak etme. Oturun! Siz oturun da yine Amerika'da vahşilerinizle eğlenin!

---

25 melek-i müekkel: koruyucu melek, korumakla görevli melek

26 refik-i ruhânî: ruh yoldaşı

Dördüncü Fası

Şefika – Ata

Şefika – Ah, az kaldı üstümü başımı parçalayacaktım insafsız! Beni babamın yanında ağlaya ağlaya ayaklarına düşürüp de dünyaya rüsva²⁷ mı edecektin?

Ata – Ben isteyerek mi okudum.

Şefika – Ama bilmezsin nasıl okudun! Hele sonraki lakırdılar.

Sanki ağzından çıktıkça her biri bir alev kesildi de geldi ciğerime yapıştı. Allah esirgesin sana bir hâl olsa da kendimi telef edecek olsam nasıl olur? İşte gözümün önünden hep o türlü belalar geçmeye başladı.

Kalk. Kalk mektebine git beyim! Ben bugün ya çıldıracağım ya bir münasebet-sizlik edeceğim. İkimiz de rezil olacağız.

Ata – (Mahzun mahzun) Daha birkaç saat vakit var ama mademki emrediyor-sunuz...

Şefika – Aman beyim! Allah aşkına olsun bana merhamet et! Tahammülüm bütün bütün tükeniyor. Sen dersinle de vakit geçirirsin. Benim hayalinden başka bir eğlencem yok da yine firkatine²⁸ sabredeceğim. Dur, hıyanet, bana giderken bir yadigâr²⁹ olsun bırakmaz mısın?

Ata – Ne istersin? Emret işte canım.

Şefika – Saçından bir parça kessem biçimi bozulur mu?

Ata – Bozulursa dünya yıkılır değil mi?

(Boynunu uzatır. Şefika saçından keser.)

---

27 rüsvey: rezil, kepaze, maskara, ayıpları meydana çıkarılmış

28 firkat: ayrılık

29 yâdigâr: hatıra, anı olarak kalan şey

Ya ben... Ben bir yadigâr istemez miyim?

Şefika – Çevremi³⁰...

Ata – (Mahzun mahzun lakırdısını keserek) çevrenizi mi?

Şefika – Anladım. Mutlak aynı olmalı değil mi? Hiç siz adama karşılığını almayınca bir şey verir misiniz? Al! –Latife ediyorum. – Al beyim ! O saç parçasına ne devlet ki daima seninle beraber bulunacak.

(Ata saçı alır çıkar. Şefika kendi elindeki saçı öpüp ağlayarak mindere kapanır. Perde iner.)

---

30 çevre: mendil ya da oyalı yazma

İkinci Fasıı

(Bir diğer oda)

Birinci Meclis

Halil Bey – Tahire Hanım

Halil Bey – Hanım! Öyle söylüyorsun ama kızın hâlini görmedin mi?

Tahire – Hâlini ne göreyim? Biraz ağladı. Biraz nazlandı o kadar değil mi? Hangi kıza anası babası seni filana vereceğiz der de kız sevinç gösterir. Şefika o kadar terbiyesiz mi ki bizden utanmasın? Hangi kız babasından anasından ayrılacağını iştir de memnun olur? Şefika o kadar merhametsiz mi ki bizden ayrılacağına hiç teessüf³¹ etmesin!

Bey, size bu günlerde bir şey oldu. Kızın evden gideceğini düşündükçe aklınız da başınızdand gidiyor. O giderse evlatsız mı kalacaksınız? Allah'a emanet Ali yok mu? İşte o da on yaşına girdi.

Halil Bey – Değil iki gözüm. Şefika sağ olsun, rahat olsun da nereye giderse gitsin. Ben orasını düşünmem. Çocuk ne kadar içlidir bilirsin. Evlenmek lakırdısını söylediğimiz vakit ben de istemem dediğine, ağladığına bakmadım. Fakat bilmem dikkat etmedin mi? Senin ısrarını gördü. Mahzun mahzun bana baktı, benden de yüz bulamadı. Çehresine bir karanlık renk geldi. Gözlerine bir hafif duman çöktü. Hâlâ o renk geçmiyor. Hâlâ o duman geçmiyor. O kadar zayıflıyor ki bayağı her gün vücudunun eriyen yerleri gözle fark olunuyor. Gözleri da-ima toprağa bakıyor. Yüzündeki renk yapıştırma gibi duruyor. On dört yaşında çocuk senden benden bitap³² olmuş. Biçareye bir hâl olmasından korkuyorum, çocuğun gönlünde bir sevda hissediyorum?

Tahire – Allah! Allah! O yaşta çocuk sevdayı ne bilecek? Zahir on dört yaşında masumları da bırakalım istedikleri gibi evlensinler, istedikleri adama varsınlar. Öyle mi? Sonra dünyada ninenin babanın ne lüzumu kalır? Şimdi Şefika mesela, kasabın çırağını seviyorum, derse kolundan turalım da koynuna mı atıverelim?

31 teessüf etmek: hayıflanmak, üzölmek

32 bitâb düşmek: hâlsiz kalmak, takatsizlik

Halil Bey – Kasabın çırağını değil lakin akranından birini severse niçin veremiyim de senin kırk yaşındaki paşana vereyim?

Tahire – Bey Allah'ı seversen öyle münasebetsiz münasebetsiz lakırdılar söyleme? Paşa kırk yaşında imiş. Değil a. Velev ki olsun. Şefika'nın varacağı adam sanki hiç kırk yaşına girmeyecek mi? Akranını o nerede bulup da sevecek? Biz nerede bulup da vereceğiz?

Halil Bey – Mesela şimdi Ata...

Tahire – (Lakırdısını keserek) Ben biliyorum. Sizin asıl meramınızı, kızı Ata'ya vermek. Hiç düşünmüyor musunuz? O bir öksüz çocuk. Akrabanızdan olduğu için siz yanınıza aldınız. Şefika ile şimdiye kadar kardeş gibi büyüdüler. Hiç evlendikten sonra aralarında dirlik olur mu? Kim akrabasından birini almış da rahat etmiş?

Hem nasıl geçinecekler? Ata mektepten yüzbaşı çıkacak değil mi? Bir yüzbaşı maaşından ne

olur? Kızını halâyıklığa³³ mı vereceksin?

Halil Bey – Hanım hekimlerin kazancını işitmedin mi? Ata ne kadar müstaitir³⁴ bilmez misin?

Tahire – Allah esirgesin, hastalardan para alıp da can besleyecek değil mi?

Halil Bey – Hastayı hasta edip de parasını almayacak, iyi etmeye çalışacak da alacak.

Tahire – İyi olmayanlardan almaz mı?

Halil Bey – Alırsa emeğinin mukabili³⁵ alır.

Tahire – Ben öyle emekle kazanılan parayı istemem.

---

33 halâyık: kadın köle, cariye

34 müstaid: yetenekli, kabiliyetli, uygun

35 mukabil: karşılık, karşılık olarak verilen

Halil Bey – Ya nasıl para istersin? Mutlaka devlet hazinesinden fukara çıkınından³⁶ gelmeli öyle mi?

Tahire – O ne bey? Artık bilmiyorum.

Halil Bey – Darılmak lazım değil. Konuşuyoruz. Ata yüzbaşı çıkacaksa kıyamete kadar yüzbaşılıkta kalacak değil a. O beslemeye muktedir oluncaya kadar çocuklar da bizimle beraber geçinir giderler. Şimdi nasıl oluyorlar?

Tahire – Şu siz kızın Ata'yı sevdiğini nerden biliyorsunuz?

Halil Bey – Bildiğim yok. Zihnime öyle bir şüphe geldi de söyledim.

Tahire – Şimdi Şefika'yı çağırır sorarız. O vakit siz de anlarsınız ki kız ne kimseyi seviyor ne paşaya varmaktan o kadar nefret ediyor.

Halil Bey – Allah versin de iş senin dediğin gibi olsun.

Tahire – Şefika! Şefika!

---

36 çıkın: içine öteberi konularak uçları birleştirilip düğümlenmiş bez, küçük bohça

İkinci Meclis

Evvelkiler. Sonra Şefika

Şefika – (Hariçten) Efendim!

Tahire – Buraya gelsen a kızım!

Şefika – (Odaya girerek) Buyurun anneciğim!

Tahire – Gel benim hanım kızım! Şuraya yanıma otur! Şimdi beybabanla paşanın lakırdısını ediyorduk.

Şefika – Hanım anneciğim! Şefikacığınızdan o kadar bıktınız mı ki gece gündüz beni odadan dışarı atmaktan başka bir şey düşünmüyorsunuz.

Tahire – Şu fitneye bak! Dünyada hangi ana baba evladından bıkar! Biz senin gittiğini istiyorsak ancak senin rahatın, senin devletin için istiyoruz. Ben anneyim kızım! Seni dünyada en büyük adamın haremi görmek isterim ayıp değildir. Bak sen kendi esvabını kendin dikiyorsun. Eline dokunan iğnelerin her biri ayrı ayrı benim ciğerime batıyor. Niçin seni kullu, hizmetkârlı, devletli, saltanatlı görmek istemeyeyim. Allah şimdi ayağımıza bir kısmet gönderdi ki binde bir kuluna nasip etmez. O paşa seni görmüş, hüsnünü³⁷ beğenmiş, irfanını³⁸ işitmiş. Bir kat daha meyli artmış, istiyor. Adamın kimsesi yok. Bu yaşında koca konağın hanımefendisi olacaksın. Kırk kişi sayende geçinecek. Kırk kişi emrinle oturup kalkacak. Daha ne istersin?

Şefika – Ah! Keşke Tabende gibi halayığınız olaydım, her hizmetinizi göreydim de beni bu evden dışarı çıkarmak hatırınıza gelmeyeydi.

Tahire – Kız öyle münasebetsiz sözler söyleme! Beybaban lakırdılarını işitiyor da hatırına başka şeyler geliyor. Az kaldı şimdi senin için kavga edecektik.

Şefika – Bey babacığım...

Halil Bey - Fena bir şey söylemedim kızım! Şefika paşadan pek nefret gösteriyor. Şayet gönlü başka birini istiyorsa anlasak da ona göre hareket etsek dedim.

---

37 hüsnün: yüz güzelliği

38 irfân: bilme, anlama, zihni olgunluk.

Şefika – (Kendini tutarak) Bey babacığım! Ben ne adamım ki gönlüm başka birini istesin. Sizden hiç ummazdım.

Halil Bey – Kızım! Dünyada insanın başına her şey gelebilir. Ne bileyim. Maşallah artık büyüdün. Mesela sokakta birini görebilirsin.

Şefika – Bey babacığım. Niçin öyle şeyler söylüyorsunuz?

Halil Bey – Mesela, sarı konaktaki İhsan Bey... Güzel delikanlı... Her gün de pencerenin altından geçiyor.

Şefika – Allah bilir a, ömrümde bir kere kıyafetine bile dikkat etmedim.

Halil Bey – Canım dünyada neler olmaz. Mesela... Bizim Ata... Bu kadar vakittir berabersiniz, belki...

Şefika – (Nihayet derecede bir ikdam³⁹ ile kendini zapt ederek gayet emin bir tavır ile) A bey babacığım Ata benim kardeşim değil mi?

Halil Bey – Gerçekten kardeşin değil a kızım!

Şefika – (Hiç tavrını bozmayarak)

Gerçekten kardeşim.

Tahire – (Halil Bey'e)

Gördünüz mü? Efendim. Bak ne kadar manasız şüphelere düşüyordunuz?

Şefika – (Kendi kendine) Off! Gönlümde bu kadar kuvvet olduğunu bilmezdim. Bilmem nasıl parçalanmıyor?

Halil Bey – Kim bilir? Dünyada başka insan yok değil a.

Şefika – Vallahi, billahi, sizin başınız için başka birini düşündüğüm yok.

Halil Bey – Ayy, pekâlâ, pekâlâ! İşte ana kız ne yaparsanız yapın! İşinize benim aklım ermiyor. Karışmam.

---

39 ikdâm: sabırla, sebatla

Üçüncü Meclis

Şefika Hanım -Tahire

Şefika – Anneciğim!

Tahire – Nedir kızım?

Şefika – İzin verir misiniz? Gönlümü açayım da içinde olan esrarımı⁴⁰ önünüze dökeyim.

Tahire – Kız nasıl esrar? Söyle bakayım.

Şefika – Darılmayacağınıza yemin edin! Söyleyim.

Tahire –Kızım vallahi darılmam, söyle! Beni yürek çarpıntısına uğratacaksın.

Şefika – Siz bey babamın yanında söylediğim lakırdılara inandınız mı?

Tahire – Niçin inanmayayım? Yalan mı söyledin?

Şefika – Evet.

Tahire – Niçin?

Şefika – Babamdan utandım. Annemin hatırını saydım da onun için.

Tahire – Babandan utanmasan benim hatırımı saymasan yalan söylemeyecektin de ne diyecektin?

Şefika – Şimdi söyleyeceğim lakırdıyı söyleyecektim, anneciğim.

Seviyorum.

Tahire – Kimi?

Şefika – Ata Bey'i.

---

40 esrâr: sırlar

Tahire – Kız! Sen çıldırdın mı? O nasıl lakırdı? Şimdi o benim kardeşim di-yordun. – Ne kadar da temkinli yalan söylüyorsun. On dört yaşında çocuğun ağzında sevmek lakırdısı ne geziyor? Ya Rabbi! Söyleyeceğimi de şaşırtdım. Yok!

Gel bakayım! Gel seninle güzel güzel lakırdı edelim de hepsine bir çare düşünürüz. O bir hevestir kızım! Geçer. Geçer.

Şefika – Hayır anneciğim. Geçmiyor. Ben şu zayıf vücudumda ne kadar kuvvet varsa bir yere topladım. Uğraştım, çalıştım, bir türlü geçiremedim. Ben geçmesini istedim. Çünkü sizden korktum. Siz de geçmesini istiyorsanız bileyim. Neden korkuyorsunuz? Muradınız benim rahatım değil mi?

Tahire – Kızım! Geçer. O bir çocuktur. Paşa da güzel paşa da genç. Daha otuz sekiz yaşında. Otuz sekiz yaşında erkek gençtir. Kızım! Nikâhtan sonra anlarsın, muhabbet nikâhtan sonra gelir.

Şefika – Anneciğim! Niçin bu kadar üstüme varıyorsunuz? Kızınıza hiç merhametiniz yok mu? Beni paşaya vermeyin de öldürün vallahi billahi kailim⁴¹.

Tahire – Ya Rabbi! Bu çocuk da mı hâlimizi öğrenecek ne zararı var? Muhabbeti biliyor ya dünyanın hâlini öğrenmekle ne olur? Kızım! Sen babanın eski devletini haşmetini⁴² bilmezsin. Bilsen sözlerimi daha kolay anlardın. Şimdi fakir olduk. Ayda iki bin kuruşla geçiniyoruz. Zararı yok geçinelim. Lakin babanın beş kese⁴³ borcu var. Sarrafı öldü. Şimdi varisleri istiyorlar, nikâh olursa paşa sana babanın sarraftaki senedini ağırlık verecek. Şimdi anladın mı o kıymetli babacığının hapislerde çürüyeceğini benim kederimden öldüğümü nazlı kardeşinin yalın ayak sokaklarda süründüğünü ister misin?

Şefika – Ah! Anneciğim! Anneciğim! –Bir parçacık bırak da kendimi topla-yayım. –Hepinizi hapisten ölümden sürünmekten ben mi kurtaracağım? Beni

---

41 kâ'il: aklı yatmış, inanmış

42 haşmet: görkem

43 kes: kişi

onun için mi paşaya vermek istiyorsunuz? Feda... olsun. Gönlüm de feda olsun. Canım da feda olsun. Ata, Ata da feda olsun. Yaparım. Bundan sonra ne emir ederseniz onu yaparım. Lakin size... Size bir ricam var. Hâlime merhamet edin de onu kabul edin. Ta ben paşaya gidinceye kadar Ata duymasın! Allah'ınızın aşkına duymasın! İki evladınızın başı için duymasın!

Tahire – Duyurmam. Duyurmam kızım! Sen emin ol geçer. İki gözüm. Dünyada her şey geçer. Birkaç günde unutursun. Bak ileride nasıl memnun olacaksın da bana dua edeceksin. Dünyanın her hâli geçer. Sen gönlünü eğlendirmenin bir kolayını bul! Ben biraz sokağa çıkayım. Konağa haber vereyim de senedi alsınlar!

Şefika – Git! Anneciğim! Hiç beni düşünme! Ben gönlümü yenerim. Ben kendime bir çare bulurum.

Dördüncü Meclis

Şefika sonra Ata

Of... Meğer insanın ömrü çocukluğundan ibaret imiş. Meğer ondan sonrası hep kabir azabı, cehennem ateşi imiş.

Kitapta muhabbeti kim yazmışsa yalan söylüyor. Allah muhabbet lezzetini dünyadaki belalara bedel değil dünyadaki belaları muhabbet lezzetine bedel yaratmış.

Ah! Ata yalnız odasında kalacak da ben başkasının koynunda nasıl yatacağım! Ah...

Yok! Yok! Yine aklım başımdan gidiyor. Yine vücudumun her zerresi ayrı ayrı ayağa kalkıyor. Ben gidemiyorum da kederinden Ata'yı mı öldüreceğim. Anneciğim! Anneciğim! Hayat satılsa da ömrümü yolunuza feda etsem ne kadar memnun olduğuma sen de taaccüp ederdin⁴⁴.

Bu yaşta iken ölmeye âşık olmuş kadar muhabbet edip de ondan bile mahrum kalacağım kimin hatırına gelirdi? Ata... Ata... Acaba hâlimi işittiğin vakit ne diyeceksin? Bana ne türlü lanetler edeceksin? Soğu! İkrâh et!⁴⁵ Benden ikrah et beyim! Kendinden ayrılmaya katlandım. Gönülden ayrılmaya katlanırım. Çektiğim azabı duyarsan kim bilir ne hâllere gelersin?

Ata – (Tepeden girerek)

Acaba taciz mi ettim?

Şefika – (Kendi kendine)

Ata... Bir avunsan idi. Ya Rabbi ne kadar azabın varsa bende mi tecrübe edeceksin?

Şefika – Ata siz şimdi nereden geldiniz?

---

44 ta'accüb etmek: şaşkınlık içinde kalmak, şaşkınlığa uğramak

45 ikrâh etmek: iğrenmek, tiksirmek

Ata – Mektepten... Bilseniz size ne müjdeler getirdim. Bizi birkaç ay sonra bir-birimizden belki ayırırırlar diyordunuz bakalım. Ayıracaklar mı. Efendiciğim ben de adam oluyorum. Dünkü imtihanında birinci çıktım. Hocalarımın hepsi Ata Türkistan'da birinci hekim olacak diyorlar. Bu sene huzur imtihanına ben gideceğim. Nazır beyefendi vadetti. Derslerim bittiği gibi saray hekimliğine alacak. Bakınız bugün tatil değilken eve müjde getireceğim dedim de izin verdiler. Mektepte talebeden birine bu kadar riayet ettiklerini⁴⁶ işittiniz mi?

(Şefika icbar-ı nefis⁴⁷ ile)

Geçen sene bu kadar ileride değildik.

Ata – Geçen sene sana muhabbetim bu kadar ileride miydi? Bizim gibi tahsil ile uğraşanlara bilmezsin ki muhabbet ne hâller veriyor. Ne uyku var. Ne rahat var, ne dünyanın hiçbir hâlini düşünmek var. Bir sen bir ders ya zihne gelen parlaklık! Hayalin adeta bir güneş oluyor. Gönlümün fikrimin her noktasını nur içinde bırakıyor.

Ayrırlı üç gün oldu mu? Belki üç saat uyku uyumadım. Vücuduma bir yorgunluk geldi mi? İşte emanetin burada... Ta kalbimin üstünde... Bir kere yüzüme sürüyorum olmazsa biraz da kokluyorum her tarafım yeniden can buluyor. Derslerime öyle çalışıyorum. Senin için çalışıyorum.

(Şefika kendi kendine)

Of... taş yaratılmak insan olmaktan bin kat hayırlı imiş!

Ata – Vakit geçiyor. Beyefendi galiba gelmeyecek.. Müjdeleri siz söylersiniz mektebe gitmeye mecburum. Belki ay başına kadar gelemem. Adam olmaya gidiyorum. Senin sayende adam olacağım. Senin için adam olacağım.

Şefika – Ata...

Ata – Buyurun.

---

46 ri'ayet etmek: bağlı kalmak, uymak

47 icbâr-ı nefis: nefisini zorlama

Şefika – (Üzerine koşup boynuna sarılarak yüzünü gözünü öptükten sonra)

Haydi... Haydi beyim? Allah selamet versin. Allah yardımcın olsun.

Ata – O ne kadar telaş! Sanki bütün bütün ayrılacağız gibi.

Şefika – (Lakırdısını keserek)

Git! Allah aşkına git! Benim başım için git!

(Kendi kendine)

Ya Rabbi ne bulsam da söylesem.

(Kendini toplayarak Ata'ya)

Tahammül edemeyeceğim. Bir şey yapacağım. Sırrımız duyulacak gelme! Ay başına kadar gelme!

Yine bedel mi bekliyorsun? Al! Öp! Neremden istersen öp de git.

(Ata mahzun mahzun elini koklar çekilir)

Allah'ım ben bu kadar eziyete dayanabilecek kullarımdan mıyım?

Ata – (Kapıdan döner)

Mutlak sende bir şey var. Bana söylemiyorsun.

Şefika – Git diyorum. Sana hâlimi açtığıma beni pişman etmeye mi çalışıyorsun?

Ata – Yok? Darılma efendiciğim. Hiç sende telaş görürüm de nasıl merak etmem lakin yine boynumu bükürüm emrine itaat ederim meraklı meraklı giderim. İşte gidiyorum. İşte... gittim.

Şefika – Ah bu can evimdeki sancı da beni öldürüyor. Sabahtan beri sanki çiğrimin her dakikada bir parçası kesildi.

(Şefika öksürerek mindere yığılıyor. Perde iner.)

ÜÇÜNCÜ FASIL

(Diğer bir oda)

Birinci Meclis

Şefika – Hekim – Şerife Hanım

Şerife – Canım beyefendi! Çocuk nasıl?

Ağır hanım! Pek ağır. Allah bilir ama akşama sabaha yolcu görünüyor. Ben ömrümde bu kadar şiddetli verem görmedim. Yirmi beş günün içinde biçareyi bitirdi gitti.

Şerife – Ya dün hanıma zararı yok diyordunuz?

Hekim – Bir valideye ciğerparen gidecek demek kimin elinden gelir. Zati bizim en büyük bir işimiz de hastanın akrabasına tesellidir. Ne ise her gidici zannettiğimiz gitmez a. Cenabıhak ne mucizeler gösterir.

İkinci Meclis

Evvelkiler – Tahire- Sonra Cariye – Halil Bey

Tahire – Beyefendi! Ben bir iki gündür çocuğun hâlini beğenmiyorum. Günde üç dört kere nöbet geliyor. Zamk gibi yapışık terli döküyor. Öksürüğün arkası kesildiği yok. Ümidim Allah'a sonra size kaldı.

Hekim – Biraz ziyadece zafı⁴⁸ var. Gördüğünüz alametler hep etten gelir. Efendim o kadar merak buyurmayın! Daha maşallah genç. Anasırında⁴⁹ bu yaşlarda ne hastalıklar geçirirler.

Tahire – Pek baygın yatıyor?

Hekim – Değil efendim. Şimdi biraz daldı. Daha on dakika evvel daldı. Tatlı konuşuyorduk.

Tabende – (İçeri girer.)

Bu tezkere⁵⁰ beyefendiye imiş.

Tahire – (Tezkereyi açar.)

Sarrafin senedi. Karşılığında Şefikacığımın ölüm döşeklerinde sürüneceğini kim bilirdi?

Ya Rabbi! Bu belayı başka bir bedel ile de üzerimizden almaya kadirsin. Sevgili hareminin gözlerinden öpmüş. Hay benim iki gözlerime toprak dolaydı da bu günleri bu hâlleri görmeyeydim.

Şefika – Ah!... Anneciğim. Nedir o elinizdeki kâğıt? Sarrafin senedi mi geldi? Elhamdülillah bari çektiğimiz eziyetler bütün bütün boşuna gitmedi. Senedi paşa mı göndermiş. İnsaniyetli imiş. Allah ne muradı varsa versin. Bana bu hâlde bir büyük teselli oldu.

---

48 za'f: kuvvetsizlik

49 anâsır: esası, asılları, unsurları

50 tezkere: küçük bir kâğıda yazılmış not, pusula

Tahire – Kızım! Kurban olayım öyle şeyler düşünme! Annene merhamet et! Hay Allah canımı alsın.

Şefika – Anneciğim! Niçin kendi kendine inkisar ediyorsun?⁵¹ Bizi yetim mi bırakacaksın?

Halil Bey – (İçeri girerek hekime) Nasıl?

Hekim – Zararsız.

Halil Bey – (Tereddütle başını sallayarak)

Benim çocuktan ümidim kesiliyor.

Hekim – Allah esirgesin. Siz evin erkeği iken bu kadar merak ederseniz sonra kadınlara nasıl meram anlatırız?⁵²

Tahire – (Halil Beye tezkereyi göstererek) Allah!

Halil Bey – (Tezkereye göz gezdirdikten sonra senetle beraber avcunda buruşturur yere atar.)

Sağlıkla olmasın!

Hekim – İnşallah iyisiniz hanımefendi!

Şefika – Şükür olsun. Nasıl olduğumu siz benden iyi bilirsiniz a?

Hekim – Bir şeyiniz yok efendim! Biraz şöyle yastığa kalkar dayanır mısınız?

Şefika – Dayanayım?

(Herkes yatağın yanına gelir. Yastığı düzeltir. Şefika kalkar.)

Bey babacığım! Bugün daha beni sevmediniz ya! İnsanı öpmeye okşamaya alıştı-
tırlar alıştırlar da sonra böyle karşısında soğuk soğuk mu dururlar?

---

51 inkisâr etmek: kırılma

52 merâm anlatmak: dert anlatmak

Halil Bey – Sevdığım hanım kızım! Maşallah biraz iyiliğin var. Rahatsız değilsin a?

Şefika – Değilim bey babacığım! Şu yastığa dayandım da daha ziyade rahat ettim. Şerife Hanım siz de burada mısınız? Bak senin o güzel Şefikacığın ne hâllere girdi.

Şerife Hanım – Allah’a emanet efendim! Keyifsizlik... İnşallah afiyet bulursun. Yine nazik vücudun yeni açılmış güllere döner.

Hekim – (Saate bakarak)

Bendeniz müsaadenizle gideyim?

Halil Bey – Akşama teşrif eder misiniz?

Hekim – Hacet yok efendim! İktiza eden⁵³ ilaçları yazdım. Nasıl kullanacaklarını kalfaya tarif ettim. Hanımefendi -Allah’a emanetleriyle- daima yanında hekim bulunacak hastalardan değil.

(Kendi kendine)

Akşama gelip de cenazesini mi göreceğim.

Şefika – Siz de biraz dışarıya gitseniz eğleneniz de ben şurada kendi kendime uyusam.

Tabende – Hanımcığım! Yalnız nasıl olur?

Halil Bey – Sus deli! Sen de bir taraftan çocuğu üzme! Çıkalım kızım çıkalım!

Şefika – Anneciğim!

Tahire – Kızım! Efendim kızım!

Şefika – Siz biraz durur musunuz?

Tahire – Durayım iki gözüm!

---

53 iktizâ etmek: gerekmek

Üçüncü Meclis

Tahire – Şefika

Şefika – Bilir misiniz? Bugün Ata gelecek.

Tahire – Ah!

Şefika – Hâlimizi biçareye duyurmaya çıkınız. Vadettiğiniz hatırınızdan çıkmadı ya? Ben bu hâllere geleceğimi bildim de vaadimde durdum.

Tahire – Duyurmam kızım! –Hay kahrolaydım- Yine nereden hatırına geldi.

Şefika – Ben kendimi pek iyi görmüyorum. Benim için Boğaziçi'ne gitti deyin! Ani bir işle bir yere gönderin! Ne yaparsanız yapın! Bir çare bulun! Yanıma gelmesin. Bir kere daha görürsem tahammül edemem. Sonra sizin de dayanamayıp da acıya acıya telef olacağınız eziyetlere uğrattırım. Gözünden benim için bir damla yaş çıktığını göreceğim olursam o dakikada o anda ölürüm. Göğsümü bağrımı paralayarak ölürüm.

Tahire – Gönderirim. Kızım! Çaresini bulurum. İki gözüm! Allah aşkına öyle mahzun mahzun bakıp da ciğerimi bir kat daha yakma işte gidiyorum. Şimdi tembih ederim. Şimdi çaresini bulurum. Sen bir parçacık yat! Bir parçacık rahat et! Anneciğin sana kurban olsun.

Şefika – Yatarım. Yatarım. Siz benim rahatımı düşünüyorsanız söylediğim şeyin bir parçasına bakın!

Dördüncü Meclis

Şefika yalnız

(Biraz doğrularak)

Of! Ya o akşama yahut yarın sabaha bütün bütün ayrılık göründü. Öyle mi? Hekim beni uykuda sandı da Şerife Hanıma hepsini söyledi. Yalnız bana söylemezler. Yalnız anneciğime babacığımıza söylemezler. Meğer dünyada adam aldatmak da bir merhamet imiş! Ya Rabbi acaba kulun Şefika'ya ahirette de azap edecek misin? İki ay evvel bana biri bugün verem döşeklerinde telef olacağımı haber verse inanır mıydım nasıl inanayım? Pek de genç idim.

Bu kadar çiçekler iki üç günde soluyor. Bu kadar kuşlar iki üç yılda telef oluyor. Neden küçük bu kadar çocuklar ölüyor. Bunların hepsini görürdüm de yine ölümlü bir türlü kendime yakıştıramazdım.

Babacığımın atlaslarla sarmaya kıyamadığı vücut yarın katı katı kefenlere bürünecek...

Anneciğimin incinir diye kendi kucagından esirgediği Şefika yarın kara topraklarda yatacak...

Atacığımın öpmeye kıyamadığı çehreyi yarın kurtlar çıyanlar yiyecek...

Ya Rabbi babasını hapisten kurtarmak için nefsinı feda eden kuluna merhamet et! Ya Rabbi! Annesine kardeşine sefalet çektirmemek için mezara giren biçareye acı!

Ah! Ölüm canıma minnet. Ata'dan nasıl ayrılacağım. Ah dünya durdukça ayrılık... Mahşere kadar hicran...

İnşallah öldüğümü işittiği vakit acımaz. Bana vefasızlık etti. Allah da yanına komadı da bir de hayalimi bütün bütün hatırandan çıkartır.

Ah! Yok... yok... Ben Ata'dan ayrılıyorum. Hayalim de mi ayrılısın ben Ata'dan yoluna öleyim o beni vefasız zannetsin de arkamdan bir damlacık gözyaşı da mı

dökmesin! Ben Ara'nın muhabbetiyle telef olayım da son nefes de olsun bir kerecik yüzünü de mi görmeyeyim. Deli gibi! Anneme de bana göstermeyin! diye tembihler ettim. Bir kerecik yüzünü göreyim de uğruna yek can feda olsun ah onun kucagında olayım da Allah isterse mahşerde bile diriltmesin.

İsterim. Göreceğim. Elbette göreceğim. Allah'ım biraz ecelden iman ver. Bir dakika olsun göreyim. Beni huzuruna meyus gösterme.

Gözlerim kararıyor. Vücudumda kuvvet kalıyor. Ölüm ölüm etrafıma yaklaştı. Göremeyeceğim. Ahirete hasret gideceğim. Ah! Anneciğim! Anneciğim...

(Yatağına düşer bayılır.)

Beşinci Meclis

Şefika – Halil Bey – Ata Bey

Halil Bey – Gel oğlum! Gel! Tabende'ye bugünlerde bir hâl oldu. Çıldırarak mıdır nedir? Sabahtan beri dünyanın münasebetsizliğini ediyor.

Şefika Boğaziçi'nde değil oğlum! Hasta.

Ata – Hasta mı?

Halil Bey – Hem ağırca hasta. Baksana baygın baygın serilmiş yatıyor.

Ata – Ah!

Halil Bey – Daha yeni de nikâh ettik.

Ata – Nikâh mı ettiniz?

(Kendi kendine)

(Çocuğu öldürdüler.. Çocuğu ben öldürdüm. Yanına koşar baygın hâlinde usul ile nabzına bakar oturur. Bir reçete yazar.)

Beyefendi! Şunu kapının yanındaki eczacıya gönderir misiniz? Şimdi yaptırınlar da getirsinler.

Halil Bey – Göndereyim evladım! Belki Cenabıhak senin vasıtanla şifa ihsan eder.⁵⁴

Ata – İnşallah inşallah ne yapacak diye sorarsa tecrübe edecek desinler. İlaç sertçedir belki veremez.

Halil Bey – Pek iyi oğlum! Ya Rabbi! Sen hâlimize merhamet et!

Ata – (Setresini çıkarıp bir tarafa atarak)

---

54 ihsân etmek: bağışta bulunmak, bağışlamak

Azap içindeki cana vücut nasıl bar olursa⁵⁵ azap içindeki vücuda da esvap⁵⁶ öyle sıkıntı veriyor.. Bilmem felek böyle on dörder on dokuzar yaşında masumların bu kadar eziyetlerle canına kıymaktan ne lezzet bulur? Of.

Şefika – (Kollarını açarak ve davranmak isteyerek)

Ata! Ata... Ah!

(Ata kucağına yetişemedi yine düşer bayılır.)

Ata – (Nabızlarını tutarak)

Daha... Daha bir iki nefeslik hayatı var. Nabızlar sekte içinde. Ağız sağ tarafa mail⁵⁷... Gözler gitmiş... Allah hastalığına da güzellik vermiş ki yüzünü gören vereme âşık olacak...

Şefika – Beyim! Sen misin? Beyim? Hayalet görmüyorum a? Yanımda sen oturuyorsun a!

Ata – Şefikacığım, efendim Şefikacığım,

Şefika-Beyim? Acaba ne kadar ömrüm kaldı? Acaba iki saat seni görebilecek miyim? Ah! Bari baygınlık gelmeseydi yüzüne doya doya bakabilsem. Doya doya...

Ata – Allah'a emanet

Şefika – (Lakırdısını keserek)

Yalan istemem. Hekim söyledi. Demin beni uyuyor zannetti de başımın ucunda akşama ya çıkar ya çıkmaz. Teselli lazım değil. Senin için. Ah.. Senin yanında diyecektim. Senin yanında ölüyorum. Memnunum. Sen sakın saklama. Sen sakın bana ağlama, sonra beni ahirette rahatsız edersin sakın sakın senin için öldülerse inanma, vücuduma hastalık geldi. İnsan bu ya. Kader böyle imiş.

---

55 bâr olmak: yük olmak

56 esvâb: giyecek, giysi

57 mâ'il: eğilimi olan

Ata – (Kapıdan elinde bir ufak şişe ile giren Tabende'ye) Gir, çabuk ol.

(Şişeyi aldıktan sonra)

Haydi işine git? Defol oradan. Şişedeki suyu hastanın başı ucundaki fincana koy.

Şefika – O ilaç benim mi beyim,

Hayır biçare çocuk seni birine zorla nikâh ettiler de benim için verem oldun ölüyorsun öyle mi,

Şefika – Onu sana kim söyledi...

Ata – Canınla uğraşırken yine Ata'ya acıyorsun yine Ata kederlenmesin yine Ata ağlamasın diye zihninde teselli verecek sözler buluyorsun. Her nefesin hayatının bir büyük parçasını götürüyor. Ecel ciğerlerini paralıyor. Azrail o nazik vücudunu pençesine almış üzüyor sen yine Ata'nı düşünüyorsun. Hem de Ata senden sonra sağ kalır, Ata senin kara topraklarda yattığına tahammül eder zannediyorsun öyle mi?

(Fincandaki suyu içer. Fincanı yere vurur paralar)

Şefika – Ah ne yaptın?

Ata – Hiç arkadaş değil miyiz? Yola hazırlandım. Aç yatağında yerimi ver sakin kim görürse görsün. Ölüm döşegine Allah'tan başka kimse karışamaz. Benim senin kadar bile ömrüm kalmadı. Bari ruh teslim ettiğim vakit yanından uzak düşmeyeyim.

Şefika – Atacığım kendini mi zehirledin? Atacığım bu belaların hepsi benim için mi. Bak talihsiz Şefika senin başına neler getirdi.

Şefika – Ben Tabende budalasının senin sözlerine inanıp da mektuba döneydim. Başıma gelecekler o vakit gelecekti. Sen bir ay topraklarda yatacaktın da haberim olmayacaktı. Sonra doyacaktım. Çıldıracaktım. Tımarhanelere düşecektim. Seninle beraber ölmeye değil yolunda kendimi öldürmeye muktedir olamayacaktım. Ah, bizi birbirimizden ayıracaklardı? Hiç düşünmemişler ki bu

kadar birleşmiş iki kılıcı Allah'tan başka kimse ayıramaz. Allah da bir vakit ayıramaz ama yerin üstünde gezmeyecekmışiz altında yatacakmışiz. Ama bu dünyada birleşmeyecekmışiz de öteki dünyada birleşecekmişiz.

Onun ne farkı olur?

(Hayran hayran biraz yüzüne baktıktan sonra sarılıp ötesini berisini öptükten sonra) Benim için tatlı canını feda ettin? Benim için kıymetli anneciğinden babacığınan ayrılıyorsun? Vücudumdan başka elimde bir şey yok ki teşekkür için yoluna feda edeyim.

Şefika – Beyim. Şefika dünyada senin uğruna ölmesin de kimin uğruna ölsün. Gel âlemin gamını kederini yine âlemde bırakalım. Biz şimdi dünyanın en son köşesine misafir olduk. Yolculuğumuzdan muhabbetimizden vuslatımızdan sefamızdan başka bir şey düşünmeyelim ah hani birbirimize hâlimizi bildirdiğimiz sabah nerede? Dünyada ömür isteniyorsa öyle ömür isteniyor. Hani okuduğun kitap? Muhabbeti ne güzel tarif etmişti.

Bak, muhabbet dünyanın her belasını unutturarak bir lezzet değil mi imiş? İşte ölüyoruz. Bizi bilenlerin hepsi arkamızdan ağlayacak da biz yine güle güle ölüyoruz. Söyle, dünyada birbirini gerçekten seven son iki âdem için bir yerde yaşamaktan bir dakikada ölmekten lezzet düşünebiliyor musun?

Ata – Sus, ah...

Şefika – Ölüyorsun?

Ata – Bu zehir... Sanki her damlası içimde bir ejder kesildi koparıyor.

(Göğsünü göstererek)

Şuramı koparıyor.. Ejder.. Ejder.. Dişleri ateşten midir nedir? Kopardığı yerlerden hem kan dökülüyor. Hem alev saçılıyor.

Ah zehir değil ateş... Yaktı. İçerimi bütün bütün yaktı. Ah Ya Rabbi! Cehennem ahiretten kaldırdın da gönlüme mi attın?

Şefika – Ata, bana bu hâlini göstermek için mi yanıma geldin: böyle her dakikada bir kere öldüreceğine bari elini böğrüme sokaydın da birden ciğerlerimi koparaydın.

Ata – Dur! Gücenme, ben hiç seni bu hâlinde üzmem ister miyim. Yenemiyorum. Acıyı yenemiyorum, anla, anla ne kadar şiddetli eziyet. Senin için çekiyorum da yine tahammül edemiyorum. Senin yanında çekiyorum da çektiğimi senden saklayamıyorum. Saklayamıyorum: Ah, en ince damarlarım bile ayrı ayrı yerinden kopuyor. Sanki her biri koştukça bir kere can veriyorum bilmezsin ne kadar şiddetli zehirdi. Ah başkasını istesem eczacı vermezdi ki... Belki de verirdi. Öyle bir vakitte kim düşünecek aklıma bu geldi geçiyor geçiyor. Merak etme, ölüm hâli.. Can acısı: az vakitte geçer... Dünya gamı hayat kadar sürecek değil a. Ah, hâlâ mı benim için ağlıyorsun damarlarında kan durdu gözlerinin yaş dinmiyor, gül gül, ah, bitti, ne varsa bitti, ne acı kaldı ne can kaldı. Gözlerime bir fena karanlık çöküyor. Sana bakıyorum da zihnimdeki hayalinden başka bir şey görmüyorum.

Ölüyorum. Karşımda sen ölmeseydin lakırdı da söylemezdim. Gel bir kere saçlarını koklayım. Belki vücuduma biraz kuvvet gelir de yüzünü bir daha görürüm.

Ah gidiyorum arkamdan çok durma beni bekletme, ah Şefikam ölüyorum, senin yoluna ölüyorum senin yanında ölüyorum.

(Düştüğü anda teslim-i ruh⁵⁸ eder.)

Şefika – Ata! Ata

(Nefesini dinler, nabza bakar)

Gitti... Gitti... Beyim gitti.....

(Sendeleyerek yatağından fırlar.)

Gelin? Gelin, orada kimse yok mu? İştmiyor musunuz?

---

58 teslim-i rûh: ölme, ruhu teslim etme

Altıncı Meclis

Evvelkiler birbirini müteakip – Halil Bey – Tahire Hanım – Şerife Hanım
– Tabende

Tahire – Ne oluyorsun kızım!

Şefika – Bakın, işte... Ata... Ata kendi kendini zehirledi. Benim için zehirledi. Biz birbirimizi severdik. Ben... ben anneciğim... ben onun haremiyim. Paşanın değil. Paşanın harem olmayacağım. Kim ne derse desin. İkimizi Allah birbirimiz için yaratmış. Yarattığı vakit birbirimize nişanlamış. Huzuruna da beraber çağırdı. Gelinlik odamızı kendi divanında kendi cennetinde hazırlamış. Görüyorum işte.... İşte gözümle görüyorum. Kara toprak değil. Her tarafına gül düşünmüş. Her tarafına... Bey babacığım gel beni bir kere öp, gel ahiret hakkını helal et, anneciğim, anneciğim.

– Sakın, sakın? Canımız için lokma dağıtmayın, dökün şerbeti verin, fukaraya dökün şerbeti verin, kızın- kıymetli kızın- Bu gece gelin oluyor. İşte... İşte beyim yatıyor... Beni ona Allah vermiş. Allah... Kimse ayıramaz... Kimse Allah'ın hükmüne karşı duramaz... Beyim. Beyim. Beni mi çağırıyorsun? Geliyorum geliyorum

(Yatağa yığılarak)

Bak, bak, yanına geldim de gülüyor ahirette de Şefika kimi görüyorsun, geliyorum. Geç kalmam. Korkma, korkma.

Ah, benim gibi ölmek ne kadar lezzetli imiş bilseniz dünyada bir dakika kalmak ister misiniz?

Ay... Cemaline ne güzel de nurlar iniyor.

(Ata'ya sarılır. Yüzünü koklayarak teslim-i ruh eder.)

Zavallı çocuk, Halil Bey (Gidip nabızlarını yokladıktan nefesini dinledikten sonra)

Allah'ım bize bu günü de mi gösterdin, (Tahire'ye) Kadın marifetini gördün mü, Tahire

Sus? Aman... Sen de adam azarlayacak zaman mı buldun? Benim ciğerparem şu hâllerde yatıyor senin lakırdıların bana kızımın ölüsünden ziyade mi tesir edecek, kızım... Bey babasını borcundan kurtarmak için şehit olan kızım...

(Perde iner.)

Zavallı Çocuk

NAMIK KEMAL

Namik Kemal'in 1873 yılında yazdığı üç perdeden oluşan Zavallı Çocuk tiyatrosu, romantizmin etkilerini taşımaktadır. Namık Kemal söz konusu tiyatro eserinde kızların istemedikleri kişilerle evlendirilmelerinin ortaya çıkaracağı olumsuz durumları acıklı bir şekilde gözler önüne sermiştir.

Zavallı Çocuk, yazıldığı dönemin önemli toplumsal sorunlarından birine parmak basması ve bu çerçevede mesajlar içermesi açısından hem konusuyla hem de bu konuyu işleyiş şekliyle oldukça önemlidir. Bu önemli eserin tüm öğrencilerimiz tarafından zevkle okunacağını ümit ediyoruz...

ISBN 978-975-06-3283-9

9 789750 632839

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ BASIMEVİ
ESKİŞEHİR